

Становлення та розвиток системи фінансового моніторингу в банках України

Виконала:

студентка Інституту банківських
технологій та бізнесу ДВНЗ “УБС”

Савченко Оксана

Науковий керівник:

д.е.н., професор Вовчак Ольга Дмитрівна

Актуальність дослідження

Через банківські установи проводиться велика кількість операцій, вони часто є посередниками у легалізації (відмиванні) коштів, отриманих незаконним шляхом, тому здійснення банками превентивних заходів щодо запобігання цим суспільно небезпечним діям та створення ефективного механізму щодо виявлення легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом, клієнтами банку набуває особливого значення.

На сьогодні питання фінансового моніторингу постає особливо гостро у зв'язку із посиленням проблеми фінансування тероризму та відмивання незаконних доходів через банківську систему, що загрожує економічній та політичній безпеці країни.

Фінансовий моніторинг в банках

є частиною загального фінансового моніторингу

пов'язаний із здійсненням контролю за переміщенням грошей в банківській системі, з метою недопущення відмивання нелегальних коштів через банки.

Фінансовий моніторинг в банках - це сукупність заходів суб'єктів фінансового моніторингу (банків, платіжних організацій та членів платіжних систем, центральних банків) у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму через банки, з метою запобігання використанню банківської системи для легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансування тероризму.

Історія становлення та розвитку системи фінансового моніторингу в банках України

Вересень 2001 року

на Пленарному засіданні FATF було вирішено включити Україну до переліку країн, які не співпрацюють у сфері запобігання відмиванню коштів, так званого «чорного списку», а також введено економічні санкції проти країни, які стосувалися, передусім, банківської сфери та сфери фінансових послуг;

28 листопада 2002 року

прийняття Закону «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, отриманих злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму» - **початок становлення системи фінансового моніторингу в Україні;**

14 березня 2003 року

прийняття Постанови Правління Національного банку України «Про затвердження Положення про здійснення банками фінансового моніторингу».

**Січень 2002
року**

утворення національного підрозділу фінансової розвідки – Держфінмоніторинг (Державний комітет (на сьогодні «служба») фінансового моніторингу України);

2003 рік

ФАТФ знято економічні санкції проти країни;

2004 рік

Україна була виключена із «чорного списку»;

**6 лютого 2015
року**

новій редакції набрав чинності Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення»;

**26 червня 2015
року**

з метою запобігання використанню банківської системи для легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансування тероризму постановою Правління Національного банку України № 417 затверджено нове “Положення про здійснення банками фінансового моніторингу”.

Стан відмивання коштів, фінансування тероризму та фінансування розповсюдження зброї масового знищення через банківську систему України

Поширеною стала схема переведення незаконних коштів у готівку через фізичних осіб.

Фінансування тероризму.

З початку по середину листопада 2015 року НБУ проінформував правоохоронні органи про незаконні дії і операції клієнтів 37 банків на суму понад 19 млрд гривень, 335 млн доларів, 213 млн євро і 4,7 млрд рублів.

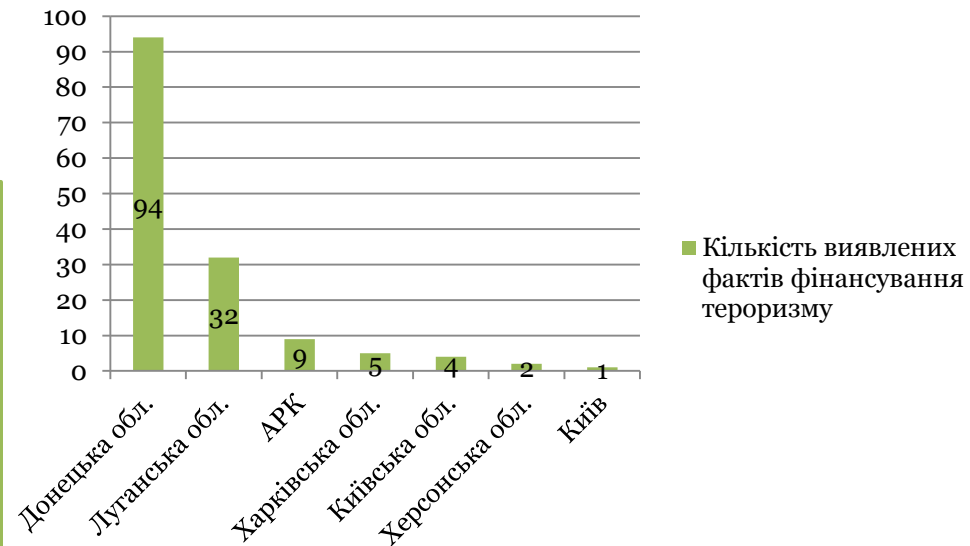

Рис. 1 Кількість виявлених банківськими установами фактів, що можуть бути пов'язані з фінансуванням тероризму та сепаратизму протягом 9 місяців 2014 року

Стан відмивання коштів, фінансування тероризму та фінансування розповсюдження зброї масового знищення через банківську систему України

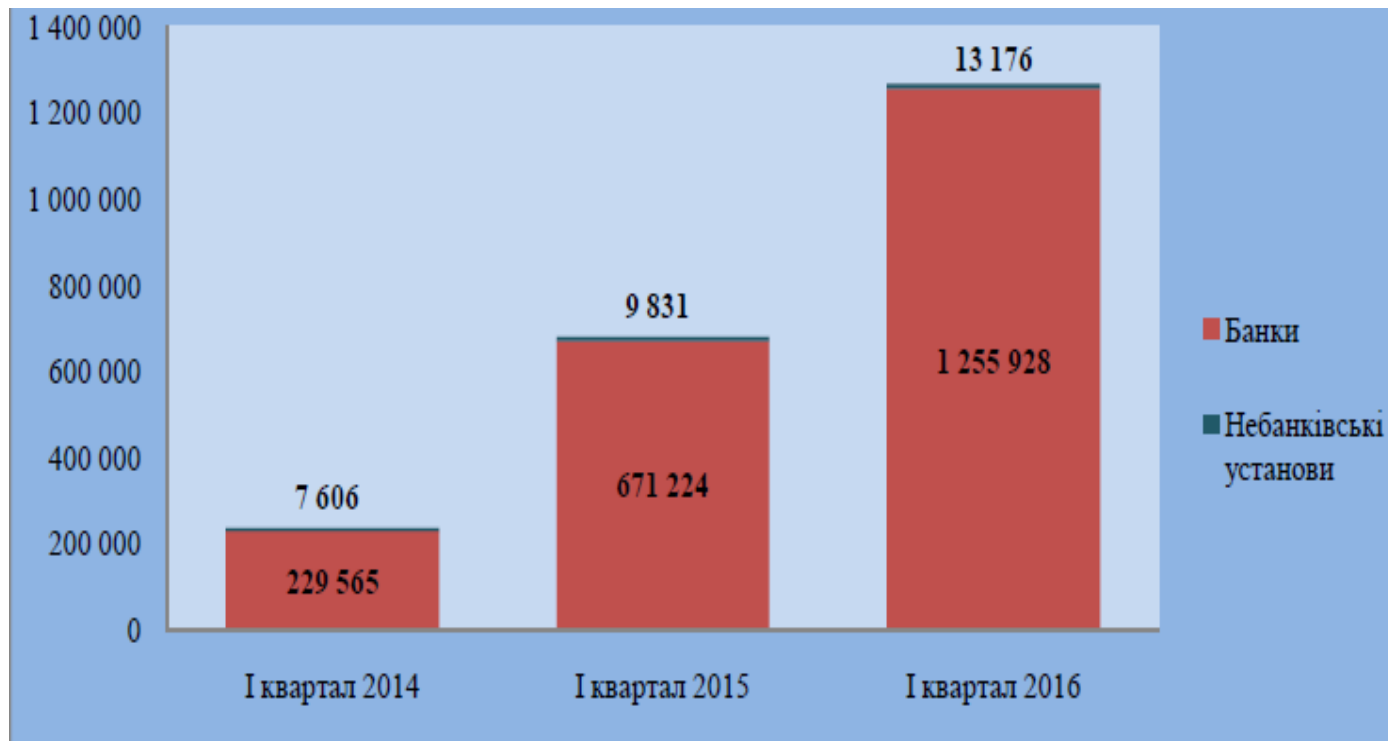

Рис. 2 Динаміка інформування про фінансові операції, що підлягають фінансовому моніторингу, банками та небанківськими фінансовими установами протягом I кварталу 2016 року

Методи боротьби з використанням банківської системи України у злочинних цілях

В останні роки посилились вимоги щодо перевірки клієнтів банків.

З липня 2015 року в країні введено вимоги щодо ідентифікації та верифікації клієнтів банків.

Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» *дозволяє ліквідувати банки за прискореною процедурою за відмивання грошей або ж за не вжиття належних заходів банками щодо запобігання їх відмиванню.*

На сьогодні НБУ має можливість виводити такі банки з ринку навіть без етапу віднесення до категорії проблемних.

НБУ в 2014 році визнав неплатоспроможними **33 банки**, в які Фонд гарантування ввів тимчасові адміністрації. У тому числі **7 банків** були визнані неплатоспроможними за відмивання грошей під прикриттям банківського бізнесу.

Протягом 2015-2016 рр. НБУ, через порушення законодавства з питань запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму, відкликав ліцензії:

- - **АТ «Банк Велес»** (в ході перевірки виявилось, що близько 90% всіх операцій банку здійснювалися з метою виведення капіталу);
- - **ПАТ «Грін Банк»;**
- - **КБ «Експобанк»;**
- - **ПАТ «Прайм-Банк»;**
- - **ПАТ «АКТАБАНК»;**
- - з березня 2016 року у стані ліквідації через систематичне порушення законодавства в сфері фінансового моніторингу **АК «КБ «Союз».**

Крім ліквідації, до банків, що помічені у здійсненні відмивання грошей або вживають недостатні заходи для протидії легалізації доходів, можуть застосовуватися **санкції у вигляді штрафу в 1 % статутного капіталу.**

НБУ вживає і має намір надалі вживати заходи для **зниження обсягів готівкових розрахунків**, у тому числі шляхом застосування жорстких адміністративних заходів впливу до банків, які беруть на себе ризики використання послуг для легалізації кримінальних доходів.

Дієвими засобами фінансового моніторингу є:

спрощений порядок часткового розкриття банківської таємниці на вимогу правоохоронних органів в інтересах запобігання та протидії легалізації кримінальних доходів.

оперативна взаємодія суб'єктів первинного фінансового контролю з органами фінансової розвідки.

наявність правових підстав щодо самостійного провадження контрольно-розвідувальних операцій суб'єктами фінансового моніторингу.

Висновки

Розглянувши зарубіжний досвід здійснення фінансового моніторингу в банках, можна запропонувати наступні шляхи підвищення його ефективності в Україні:

- вдосконалити процес розкриття банківської таємниці. Це може бути досягнуто, наприклад, шляхом прийняття закону «Про банківську таємницю»;
- створити єдину базу даних, єдиний реєстр ризикових фінансових операцій банку, які можуть бути пов'язаними із відмиванням злочинних доходів, фінансуванням тероризму та фінансуванням розповсюдження зброї масового знищення, для оперативнішого, зручнішого отримання інформації правоохоронними та розвідувальними органами;
- продовжувати впровадження міжнародних стандартів у банківське законодавство (Рекомендації FATF);
- посилювати контроль за діяльністю банківських установ з боку НБУ та заходи впливу за порушення законодавства з питань протидії легалізації злочинних коштів (введення санкцій проти банківських установ та їх керівних органів і власників) тощо.

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!!!